

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. május 5.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a nyílt végű feladatoknál, ahol meghatározott a válaszban elvárt elem(ek) száma, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldás(oka)t kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egynél több jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó az elvártnál többet jelöl meg, de nem az összeset, ott a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egy jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó egynél többet jelöl meg, ott a válasz nem értékelhető.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az athéni demokrácia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) sztratégosz (Elfogadható még: hadvezér.)
 b) népgyűlés / ekklészia (Elfogadható még: ecclesia.)
 c) A zsarnokság / egyeduralom / türannisz megakadályozása. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 d) Vetélytársaik eltávolítására. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

2. Középkori építészet (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A)	B)	Mindkettő	Egyik sem
a) A stílus jellemző elemei a falak külső támaszaként szolgáló támívek és támpillérek.		X		
b) A stílus a nyugati kereszténység területén terjedt el.			X	
c) A stílus formajegyeit elsősorban a templomépítészetben alkalmazták a középkorban.			X	
d) A stílusra jellemzők a szűk ablakok.	X			

3. Hunyadi Mátyás (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) Habsburg(ok) / Habsburg-dinasztia
 b) 3.
 c) Visszakapta a Szent Koronát / koronát. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

4. Kora újkori gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) kapitalista (gazdaság) / kapitalizmus / tőkés (gazdaság) (Elfogadható még: piacgazdaság.)
 b) 3.
 c) A munkafolyamatot részekre bontották / Munkamegosztás volt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 d) 1.

5. A 18. századi népesség (Összesen 6 pont.)

Állítás	Népcsoport neve	Népcsoport betűjele
a) Betelepítésük célja a török elleni védelem volt, Magyarország területén egyházi autonómiát kaptak.	szerb(ek) / rác(ok)	E
b) Betelepülésük a később Kárpátjának nevezett területre elsősorban a jobb megélhetés reményében történt.	ruszin(ok) / kárpát-ukrán(ok) / rutén(ek) (Elfogadható még: zsidó(k) / zsidóság.)	C
c) Betelepülésük oka részben a török előli menekülés volt, egy részük a Kárpát-medencében is folytatta a hegyi pásztorkodó életmódját.	román(ok) / oláh(ok)	D
d) Betelepítésük célja az egykori hódoltsági területek újranépesítése, valamint az udvar által támogatott felekezeti erősítése volt.	német(ek) / sváb(ok)	A

(Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- e) belső vándorlás / belső migráció (A vándorlás/migráció szó önmagában nem fogadható el.) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
 f) jobbágy(ok) / jobbágyosság (Elfogadható még: paraszt / parasztok / parasztság.) (1 pont)

6. Szövetségi rendszerek kialakulása. (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2., 3. *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*
 b) Franciaország
 c) 2.

7. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

1.	2.	3.
A	C	B

(A helyes sorrend: 1 pont.)

- b) 2.
 c) Debrecen
 d) Katonák toborzása. / A haza védelme. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

8. A második világháború kitörése (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) 3.
 b) 3.
 c) 2.
 d) 1.
 e) 3.

9. Horthy-korszak társadalma (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

	Az intézkedések sorszámjai	
A) kép	1.	5.
B) kép	2.	4.

(A válaszok egy soron belül fordított sorrendben is elfogadhatók.)

10. Németország újraegyesülése (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
 b) 2.
 c) A világháborúk / az első / a második világháború (kirobbantásában játszott szerepe miatt).
(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 d) 3.

11. Életmód a Kádár-korszakban (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

- a) 2.
 b) 3.
 c) 1.
 d) 2.

12. Magyarország politikai intézményrendszere (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) alapvető jogok biztosa (Elfogadható még: ombudsman.)
 b) köztársasági elnök
 c) Állami Számvevőszék (Elfogadható még: Számvevőszék / ÁSZ.)
 d) Magyar Nemzeti Bank (Elfogadható még: Nemzeti Bank / MNB.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A hűbériség

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hűbériség fogalmát és kialakulásának okait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a hűbériség a középkori Nyugat-Európára volt jellemző / a kora középkori Nyugat-Európában / a Frank Birodalomban alakult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hűbériség / feudalizmus, nemes, lovag, (hűbér)birtok.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. a lovas katonák felszerelése drága volt; elterjedt a nehézlovas harcmódot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lovas katonák felszereléséhez birtokra volt szükség / viszonylag kevesen engedhették meg maguknak a lovagi páncélt; a királyok / hűbérurak elvárták a lovagi felszerelést; a nehézlovasság alkotta a korabeli hadseregek magvát; a nehézlovas harcmódot elterjedése összefüggött a hűbériség kialakulásával).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központi gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a hűbériség fontos eleme a (katonai) szolgálatért adományozott birtok, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hűbérbirtok örökíthető volt; ezért alakult ki a primogenitúra; egy részét tovább is adományozhatták; a hűbéresek hűbéri láncot / piramist alkottak; a hűbéri viszonyban csak nemesek vehettek részt; a kapcsolatot hűbéri eskü szentesítette; cserébe a hűbérúr védelmet nyújtott hűbéresének).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges elemet a hűbériségnek a királyi hatalom gyakorlásában játszott szerepéről (pl. a hűbéresek alkották a király hadseregét; a király a hűbéresein keresztül igazgatta / irányította az országot; a hűbéresek nem mindig engedelmeskedtek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király nem tudott zsoldosokat / hivatalnokokat fizetni; alapvetően önálló gazdálkodás folyt / alig volt pénzforgalom / hiányoztak a pénzben beszedhető adók; a hűbéresek királyi jogokat gyakoroltak – pl. bíraskodás, pénzverés; a hűbériség biztosította a társadalmi békét; a központi hatalom gyenge volt / az ország szétagyolódott).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A szovjet rendszer ideológiája		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szovjet rendszer ideológiájának legfontosabb jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy, a szovjet rendszerrel kapcsolatos időbeli elemet (pl. bolsevik hatalomátvétel: 1917; Szovjetunió létrejötte: 1922; Sztálin pártfőtitkárrá választása: 1922; Lenin halála: 1924; politikai tisztogatások: 1930-as évek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. bolsevik / bolsevizmus / kommunista / kommunizmus, proletár, forradalom, szovjet.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a bolsevikok / kommunisták a burzsoáziát kívánták megsemmisíteni; a nyomozás során nem a valós tények / tettek számítottak; döntő tényezőnek a származást / a társadalmi osztályhoz való tartozást tekintették), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ideológia alapvető eleme volt az osztályharc; ennek során koncepciós pereket rendeztek; az ellenségnek tekintett csoportokat munkatáborokba / GULAG-táborokba deportálták; az ellenségnek tekintett csoportokkal szemben a GPU / az NKVD / az állambiztonsági hatóság erőszakos eszközökkel lépett fel; a propagandát is az ellenségkép kialakítására használták; a forrás a polgárháború időszakában keletkezett).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a szovjet rendszer alapvető ideológiája a szocializmus / marxizmus / kommunizmus volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. céljuk a teljes egyenlőséget megvalósító kommunista társadalom volt; a társadalmi gondokért a magántulajdont tették felelőssé; meg akarták szüntetni a társadalmi osztályokat / az osztályharcot; az ideológia elsőbbsége adta a visszaélések alapját).	0–3
	E2 Rögzíti a szovjet ideológia egy további jellemzőjét (pl. a hatalom megszerzése proletárforradalom útján történik; a hatalomgyakorlás kezdetén természetesnek tekintették a proletárdiktatúrát; az ideológia fontos eleme volt a vallás- / egyházellenesség; lényegi jellemzője az internacionalizmus), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a proletárforradalom valójában erőszakos hatalomátvétel volt; a proletárdiktatúra során erőszakos eszközöket használtak; a szovjet rendszer ateista volt / ellenséges társadalmi csoportnak tekintette az egyházat is; úgy hitték, hogy a kommunizmus elterjedésével megszűnnek a nemzetek).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. A török terjeszkedés		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a török terjeszkedés menetét, céljait Buda elfoglalásától 1568-ig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma legalább két időbeli elemét (pl. Buda török kézre kerülése: 1541, Eger sikertelen török ostroma: 1552, Szigetvár eleste: 1566).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. megnevezi a három országrészt, Eger a Felvidék kapuja, Szigetvár a Dél-Dunántúlon található, a török a Duna / Tisza mentén támadt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, hadjárat, hadsereg, béke.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szultán, janicsár, végvár, hódoltság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Erdély török vazallus volt; Fráter György a Habsburgokkal akart szövetkezni a török ellen), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. Buda eleste után a Habsburgokkal keresett szövetséget; V. Károly I. Ferdinánd bátyja volt; Fráter György titokban átadta volna Erdélyt a Habsburgoknak; a Habsburg–erdélyi szövetség nem tudta Budát sem visszafoglalni; a Habsburg–erdélyi szövetségkötés váltotta ki az 1552-es hadjáratot; Fráter Györgyöt kiszámíthatatlan / taktikázó politikája miatt gyilkolták meg a császári csapatok).	0–3
	F2 Rögzíti a táblázat adatainak lényegét (pl. az oszmán hadseregnek a legnagyobb távolságot Bécsig kellett megtennie; Magyarországon a török haderő egy-két hónapig harcolhatott; Bécsnél a török haderő már csak fél hónapig harcolhatott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a harcolásra fennmaradó időt a végvárak ostroma kötötte le; az Oszmán Birodalom elérte terjeszkedésének határát; a távolság gátat szabott a török terjeszkedésnek).	0–3
	F3 Rögzíti a béke egy lényegi elemét (pl. a béke értelmében a Habsburgok adót fizettek a szultánnak; a békét a fennálló helyzet alapján kötötték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a drinápolyi béke zárta le a hódító háborút; erőegyensúly alakult ki; az ország három részre szakadása tartóssá vált).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az ország három részre szakadt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a török csellel foglalta el Budát; a Habsburgok sikertelen kísérletet tettek Buda visszafoglalására; a török újabb fontos várat szerzett a Bécs felé vezető úton; Buda lett a török Hódoltság központja; János Zsigmond megkapta a szultántól a keleti országrészt / Erdélyt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Eger várát nem foglalta el a török, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. két török sereg	0–3

	támadt; Temesvár / Szolnok / Drégely is török kézre került; a hadjárat célja Erdély és a Habsburgok területeinek kettévágása volt; a török hadjárat célját Eger megvédése megghiúsította).	
	E3 Rögzíti, hogy Szigetvár várát elfoglalta a török, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a hadjárat a Habsburg–erdélyi egyezményt akarták megbüntetni; a várat védő Zrínyi Miklós utolsó emberig védte a várat; az ostrom idején Szulejmán is meghalt; Szulejmán halála után a Habsburgok békét kötöttek a törökkel).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A dualizmus kori ipar**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori magyar ipar fejlődését és az azt elősegítő tényezőket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának kezdetét (1867) és rögzít még egy időbeli elemet (a dualizmus korának vége: 1918, a gazdasági kiegyezést 10 évente újratárgyalták).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt; a feldolgozóipar központja Budapest volt; jelentős iparvidék alakult ki a Felvidéken / a Déli-Kárpátokban).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nyersanyag, vasút, nehézipar, élelmiszeripar.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, tőke / piacgazdaság, feldolgozóipar / iparvidék, ipartámogatás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás lényegét (vámcsövetség és közös pénz volt a Monarchián belül), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kiegyezés stabil háttérrel teremtett a fejlődéshez; ezek az intézkedések hozzájárultak a Monarchián belüli kereskedelem fellendüléséhez; Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnere Ausztria volt; a Monarchián belül munkamegosztás volt).	0–3
	F2 Rögzíti a hitelintézetek számának növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarországon ekkor bontakozott ki a piacgazdaság / tőkés fejlődés; a hitelintézetek tőkét biztosítottak a vállalkozások számára; ez összefügg a vállalkozások számának növekedésével; kezdetben jelentős volt a külföldi tőkebeáramlás; a századfordulótól megerősödött a hazai tőke).	0–3

	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az állam kedvezményeket / adó- és illetékmentességet biztosított a modern üzemek / egyes ipari ágazatok számára), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állami ipar-támogatás is hozzájárult az ipar fellendüléséhez; az osztrák ipar versenyével szemben védte a magyar vállalkozókat; a második ipari forradalom is kibontakozott).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a dualizmus korában jelentős gazdasági fellendülés ment végbe, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyszerre bontakozott ki az első és a második ipari forradalom; kiépült a modern gyáripár; nőtt az ipari termelés aránya az össztermelésen belül / Magyarország agrár-ipari országgá vált; a fellendülést hazai találmányok is segítették; a fejlődés üteme gyors volt, de a fejlettség szintje nem érte el az osztrák / nyugat-európai gazdaságét).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy kiépült a vasúthálózat, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez hozzájárult a bányászat / nehézipar / gépgyártás fellendüléséhez; a vasúton gyorsabban, nagy mennyiségű árut lehetett szállítani; Budapest-központú, sugaras szerkezetű vasúthálózat épült ki; a tarifarendszer segítette a távolsági kereskedelmet; az állam / a Magyar Államvasutak sorra felvásárolta a magánkézben lévő vasútvonalakat; a vasútfejlesztésben kiemelkedő volt Baross Gábor miniszter szerepe).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a legjelentősebb iparág az élelmiszeripar volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. továbbra is a mezőgazdaság túlsúlya volt jellemző; gyorsan fejlődött a malomipar; az élelmiszeripar jelentős részben – a Monarchián belüli – exportra termelt; az élelmiszeripar fejlődése hozzájárult az életszínvonal / átlagos élettartam növekedéséhez).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. Plutarkhosz: Párhuzamos életrajzok. Ford.: Máthé Elek. Bp. 1961.
<http://mek.oszk.hu/03800/03892/html/02.htm>
2. <https://sites.google.com/site/completearthistory/art-progress-from-the-renaissance-through-the-20th-century/romanesque-architecture>
<https://krisdedecker.typepad.com/.a/6a00e0099229e888330120a9609c73970b-pi>
3. <http://www.vasiszemle.hu/2008/04/bariska.htm>
4. Száray Miklós: Történelem 10. A négyosztályos gimnáziumok és szakközépiskolák számára. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, 2013.
Színezett lenyomat Johann Ludwig Gottfried „Historische Chronik” című művéből (Frankfurt, 1619)
<https://www.magnoliabox.com/products/printing-press-17th-century-42-44113962>
7. **A)** Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Bp. 2006.
B) és C) Kossuth Lajos írások és beszédek 1848-49-ből. S.a.r.: Katona Tamás. Bp. 2003.
<http://mek.niif.hu/04800/04834/html/kossuth0080/kossuth0080.html>
<http://mek.niif.hu/04800/04834/html/kossuth0032/kossuth0032.html>
8. <https://alchetron.com/Polish-Corridor>
<https://press.uchicago.edu/Misc/Chicago/004430.html>

Délmagyarország, 1939. szeptember 20.

http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/8950/1/dm_1939_214.pdf

9. Adományozó: Tóth Ágnes <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=31830>

Adományozó: Magyar Műszaki és Közlekedés Múzeum <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=122017>

10. Fischer Ferenc: A megosztott világ. Ikva kiadó, Bp., 1996.

11. Nagy Lajos Géza: A kettészakadt társadalom. Jelkép. 1989/4. szám

13. https://en.m.wikipedia.org/wiki/773#/media/File:Karolingische-reiterei-st-gallen-stiftsbibliothek_1-330x400.jpg

15. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/ErdelyHun-erdely-tortenete-harom-kotetben-1/elso-kotet-a-kezdetektol-1606-ig-6/iv-az-erdelyi-fejedelemség-első-korszaka-15261606-545/1-a-keleti-magyar-királyságtól-az-erdelyi-fejedelemségig-546/bukas-es-ujrakezdes-5A5/>

Sinkovits István: Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790, Tankönyvkiadó, Bp., 1968.

16. 1867. évi XVI. törvénycikk a magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=86700016.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3D1867%2520xvi>

Magyarország története 6/2., 7/1. Főszerk.: Hanák Péter. Bp. 1978–79.

1881. évi XLIV. törvénycikk a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88100044.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3D1881.%2520%25C3%25A9vi%2520XLIV.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9nyicikk>